

Continuïtat i canvi

Josep M. Roig i Rosich

*S*embla que, en general, hem perdut una visió optimista de la història i del futur, potser perquè vivim uns moments de canvi. Per intentar entendre l'evolució de les coses i de la pròpia història, s'utilitzen sovint els conceptes de continuïtat i canvi. Són conceptes que crec que s'expliquen per si mateixos, encara que no sempre és fàcil percebre'ls. En una primera fase del canvi es deixen enrere opcions ja conegudes —caducades— i després s'albiren noves fites; és tot un procés en el qual finalment veiem que es van realitzant les nostres idees o aspiracions sobre el futur. I parlem de continuïtat quan s'afermen i es consoliden les noves realitats. Sovint passa que, en els primers moments de transició —o ruptura—, tot es veu incert i no se sap interpretar cap a on apunten les noves propostes. Potser ara estem immersos en aquest estadi i predomina el pessimisme sense saber veure alhora que la preocupació per les qüestions socials, culturals, polítiques i fins i tot econòmiques, en definitiva, el més gran desig de comprendre el món que ens envolta, és un signe positiu i de progrés.

Diem tot això perquè volem explicar la situació actual de la “Revista de Catalunya”. Els qui la fem creiem que els moments de continuïtat i canvi no són excloents i que la nostra proposta actual els conté tots dos. Ens sentim hereus i volem continuar la tasca dels que ens han precedit, és a dir, fent “una completa revista d’idees i de cultura” (Rovira i Virgili, fundador i primer director); desitjant que “per la varietat i l’excel·lència de la col·laboració que aplegués, per l’atenció donada a totes les manifestacions interessants de la nostra vida col·lectiva, per la representació dins d’ella de totes les terres de llengua catalana, respongués immancablement al seu nom: fos veritablement la «Revista de Catalunya»” (Ferran Soldevila, director de la segona etapa, 1930); creient també que “fent bandera de l’idioma, afirmem per símbol i per realitat viva la totalitat dels nostres drets” (editorial anònim del desembre del 1939, editada a París), i és que “Sempre, fins vagament, instintivament, sense teories ni programes, els catalans hem volgut que Catalunya senyoregés i resplendís. Sempre hem volgut mantenir que el català no és pas un idioma confinable a l’ordre casolà o folklòric, i que li hauran de pertànyer la consagració de la cultura i el soli del poder” (editorial de Josep Carner, París, abril del 1947). En definitiva, “Una revista que tracti de Catalunya i de tots els Països Catalans, del passat, però, sobretot, del present i del futur, de la política i de l’economia, de l’actual autogovern i del que hauríem de tenir. Però també una revista que tracti d’aquelles qüestions que interessin a tot el món, especialment al nostre entorn cultural, de les mateixes qüestions i en tots els camps, com si la revista hagués d’ésser llegida a París o a Londres, a Nova York o a Roma, a Berlín o a Madrid [...]. Però, sobretot, la revista ha de discórrer pels camins de la modernitat. Ha d’evitar de perdre’s en l’anècdota, en les coses accessòries o superficials, però també en els excessos transcendentalistes; ha d’evitar el cofoisme i el rebentisme, la pedanteria i el casolanisme; no ha de predicar sectarismes, però no pas a canvi d’un abstencionisme sistemàtic de les qüestions polítiques, siguin les que siguin” (editorial de Max Cahner, director de la nova etapa, octubre del 1986).

Continuïtat, doncs, amb aquestes idees i propostes dutes a terme fins avui. I canvis sobretot en l’equip de persones que intentarem a partir d’ara tirar-la endavant amb l’objectiu de fer una revista d’idees, de reflexió, actual, oberta a nous continguts, pluridisciplinària. Volem mirar el món i interpre-

tar-lo des de Catalunya, és a dir, amb perspectiva catalana, sense caure en aquella falsa dicotomia que oposa cosmopolitisme amb arrelament a un espai propi, un espai que no considerem ni petit ni insignificant. I canvi també en la periodicitat, que passa a ser trimestral.

Som conscients que sortim en un context i en una presentació (en paper) que semblen no del tot favorables, en uns moments en què el futur ha deixat de ser previsible; però aquest futur serà menys enigmàtic o desfavorable si sabem fer un bon diagnòstic del present. D'entrada, i encara que sigui de manera apressada i incompleta, no volem defugir assenyalar quines són per a nosaltres algunes de les línies mestres d'aquest present. Heus ací, doncs, un "estat de coses" tal com el percebem: cada vegada ens governen menys les idees, ben just aquestes saben interpretar o proposar; hem construït un sistema politicoeconòmic allunyat de la realitat, inestable i probablement ineficaç per a la majoria i que afavoreix la corrupció i els escàndols, i no hi sabem trobar alternatives ni oficials ni subversives; allò que creïem estable i ferm —la democràcia, els estats, l'Església (o les Esglésies), la natura, les fronteres, les ideologies, la justícia, l'economia...— esdevé ineficaç, decebedor o es va desintegrant; cada vegada és més viu el conflicte entre llibertat i igualtat o entre llibertat i seguretat; la confrontació predomina davant del consens; el món s'ha fet global i això es vol aprofitar per imposar l'amnèsia i l'homogeneïtat en els ciutadans; una globalització, a més, que enforteix el poder econòmic en detriment del polític; hi ha degradació de l'ecosistema i de la confiança entre les persones; davant de tot això, hi ha molts intel·lectuals que o no se senten interpel·lats o estan desorientats. I, més a prop nostre, no trobem una idea o un projecte d'Europa que il·lusioni, ni uns partits polítics útils als ciutadans i a la democràcia, ni unes relacions Catalunya-Espanya que vagin més enllà de la indefinició o de la prepotència. Òbviament podríem continuar l'anàlisi, però seria imparcial seguir per aquí si, alhora, no esmentéssim un major interès per la cultura en extensió i profunditat, uns nivells de salut més bons i extensos, un voluntariat generós, una major solidaritat, una creixent consciència ecològica.... Tot això també és cert, però és la primera part la que més ens ha de preocupar. I depèn de tot plegat —tornant al principi— que aquests moments suposadament de canvi o de

crisi desemboquin en una ruptura violenta o en una evolució gradual. En tot cas sabem que no hi ha solucions fàcils a problemes complexos.

Més a prop encara, no voldríem deixar escapar aquesta ocasió per plantejar el nostre repte de voler continuar sent una revista impresa en paper enmig d'un món virtual poblat per cibernetes (al qual, per cert, no renunciem i us convidem a visitar la nostra web: www.revistadecatalunya.cat). Som conscients que hi ha qui qüestiona les publicacions en aquest format tradicional o que les redueix gairebé a un paper marginal i que afirma que el present i el futur està a la xarxa; potser sí, però no ho veiem com a cosa immediata. Creiem —encara— en la persistència dels textos impresos, en l'eficàcia i la perdurabilitat del paper escrit i que aquest permet reflexions més aprofundides i una durabilitat més consistent i eficaç. Preferim ser agosarats en aquesta línia apostant per fer possible que en els propers cinc, deu o vint anys encara hi hagi lectors lents, textos que mereixin ser guardats físicament, ulls i mans que necessitin el contacte físic per sentir-se més acompanyats en la difícil però imprescindible activitat lectora. O, si es vol dir d'una altra manera i tal com vaig sentir en un vídeo, volem oferir un dispositiu de coneixement sense cables, sense bateria, que no necessita connexió, portàtil, fet en fulls de paper imprès per ambdues cares, que tot i prendre formes diferents s'adapta a estàndards internacionals, conegut com a book o, a casa nostra, com a llibre. Tot un desafiament, però nosaltres no ens volem resignar passivament al decandiment que s'augura; tanmateix, també és cert que el compartim amb un ingent nombre de lectors i de publicacions.

El repte potser més problemàtic és l'econòmic i aquí sí que voldríem confiar en la col·laboració i complicitat dels potencials nous lectors-subscriptors. Ens agradaria ser capaços de poder convocar els bons escriptors, historiadors, artistes, economistes, cinèfils, fotògrafs, etc. del país (que els tenim) i de fora, per tal que aportin les seves reflexions a aquesta revista, que la sentin com a pròpia i que entenguin que és una aposta a favor de la vigorització de la cultura catalana, a la qual potser no li falta vitalitat però sí penetració, estímulo i fe en ella mateixa. Els noms dels qui han volgut acceptar formar part del Patronat de la Fundació, del Comitè Assessor, del Consell de Redacció i de l'Equip Directiu —tots de vàlua prou reconeguda—, crec que avalen la proposta que presentem. Voldríem que la “Revista de Catalunya” estigués

present a totes les biblioteques públiques i privades, a les cases dels professionals i dels interessats en la cultura del país per tal que no desapareguin més revistes de pensament en català. Sabem que depèn de nosaltres, però no tan sols de nosaltres.